

Притајена сила Истока - Успон Народне Републике Кине на светској сцени

• недеља, 31 јануар 2016 14:41

• Written by Јован Мирковић

Најмногљуднија земља света, колевка древне цивилизације са богатим наслеђем, веома често у модерном и савременом добу није била сматрана за равноправног конкурента водећим светским силама. Сва пажња светске јавности у двадесетом и двадест првом веку посвећена је највећим делом надметању Русије и Америке. Уместо да то буде поражавајуће за Кину, она је искористила прилику да се напорним радом, неприметно пробије до самог врха на светској сцени. На који начин Кина сарађује са својим партнерима? На којим пољима се јавља као нова светска сила, коју поштују и водећи играчи на међународној сцени? Како се односи према центрима моћи на Западу? О коликом успеху је реч? Колики је потенцијал Кине за њен будући развој?

У односу политику коју воде Сједињене Америчке Државе, а у оквиру које се мале земље које немају утицај на однос снага у свету потчињавају и постају потпуно зависне од спољњих утицаја, Кина своју интересну сферу гради без икаквих притисака. Она не нарушава потребе и интересе својих партнера, не ставља своје циљеве изнад њихових, већ им пружа равноправно партнерство и помоћ на многим пољима. У економском погледу, Кина даје велике бескаматне кредите, што представља веома примамљиву понуду за слабо развијене државе и државе у развоју. Пример за то је уступање бескаматног кредита Молдавији 2009. године, вредног пет милијарди долара. У оваквој спољњој политици, која се заснива на мирним решењима, лежи кључ успеха Кине у области међународне сарадње. Док је зона утицаја САД распрострањена широм земаљске кугле, НРК се пре свега оријентише на питања везана за њен регион и сарадњу са шеснаест држава са којима се граничи, али и са удаљеним земљама, које желе да послују.

Тајна успеха Кине и покушај њене дестабилизације

Народна Република Кина одржава једнопартијски систем власти, а њен независан подухват развијања уз примесу либералне економије, одржава вођење земље под контролом Пекинга. На овај начин подигнути су чврсти бедеми, иза којих се чува стабилност земље и спречава уплитање Запада. Немогућност да се утиче на унутрашњу и спољњу политику НРК, највише забрињава САД, а чињеница да је БДП овог новог директног америчког конкурента са Истока порастао до пет трилиона долара и већ надмашио јапански, алармирала је Вашингтон. Како наводи Џон Сорос у часопису 'Фајненшел тајмс': "Били ми тога свесни или не, Кина је постала прави међународни лидер."

Једино оруђе Америке, које би могло да уздрма стабилност нове старе силе са Истока, је демократизација Кине. У том сценарију би кинеска линија одбране националних интереса била пробијена, а власт децентрализована -

што би пореметило унутрашњу стабилност, а већи простор за упливање спољњег утицаја, на крају би довео до успоравања и потпуног заустављања брзог тока економског развијања Кине. Будућност ове земље би у том случају била неизвесна, а последице би се највише осећале на слабије насељеном западном и централном делу територије, на којем су сиромашније општине, села са далеко мањим стандардом од оног у мегалополисима, попут градова у приобалним појасевима на истоку Кине.

У својој књизи "Постскриптум - Може ли Путин помоћи Русији?", Алексеј Пушков коментарише: "Када сам пре неколико година боравио у Кини, схватио сам зашто САД тако често говоре да Кина мора да се демократизује. Не ради се о идеологији. Овде је реч о политичкој рачуници: демократизација би, највероватније, била крај кинеског 'економског чуда'. 'Демократска' Кина, где би отпочели неконтролисани процеси, не би могла да парира Америци."

Лидер препорођене Азије

Поред стандардног високог нивоа привреде Јапана и брзог развоја Индије, кинеска економска револуција је ојачала регион Азије. Тај процват Кине, поставио ју је на место лидера овог дела света. Њен обим бруто домаћег производа је престагао Јапан још 2010. године (према подацима за друго тромесечје те године, јапански БДП је износио 1,288 трилиона долара, а кинески досегао 1,336 трилиона долара), и она је постала друга највећа економија света после Сједињених Америчких Држава.

Стручњаке са Запада изненадила је велика финансијска криза, за коју нису имали адекватна решења, а промакла им је и стопа раста азијских економија. Уз додатно губљење времена и средстава на ратовање на Блиском и Средњем Истоку, САД су ограничиле свој потенцијал за напредовање. Изостанак ресурса и ослабљена економска перспектива, смањиле су могућности америчке политике. Кина је све то искористила и потпуно се сконцентрисала на свој развој.

Уследио је њен велики скок. "Ако говоримо о економији, онда већ живимо у веку Азије. Али прави век Азије ће доћи тек онда када постану лидери не само у економији већ и у политици, као и у сфери безбедности. Више нисмо толико далеко од тога", напомиње Џон Чипман, директор Међународног института та стратешка испитивања (Лондон), а у својој књизи "Постскриптум - Да ли Путин може помоћи Русији?", његове речи цитира Алексеј Пушков.

Могућности парирања Западу

Иако се Народна Република Кина развила неочекивано брзо, и постала један од најутицајнијих фактора на међународном тржишту, али и дипломатији, поставља се питање, шта је то што ову земљу држи од самог врха и приморава је да се тренутно задовољи сребрном медаљом.

Ако се моћ Кине супростави Сједињеним Америчким Државама, примећује се да овај азијски лидер ипак има неке слабости, које га остављају у зони земље у развоју. Кинески буџет је у великој мери скромнији од америчког, што одмах у старту прави велику разлику између ових ривала.

Други велики проблем Кине је копирање туђе технологије. Чак иако су кинески стручњаци почели са исцрпним радом на развоју домаће индустрије, она и даље позајмљује идеје, техничка решења, па и делове од страних корпорација. Ако Кина жели да постане апсолутни лидер, она ће морати да постане независна по питању технологије.

Још један мањак Кине представља образовање. Иако се у последњих неколико деценија доста улаже на овом пољу и квалитет школства је у порасту, он и даље не може да се упореди са Западњачким образовним установама.

Што се тиче војне технологије, Кина и даље развија своје наоружање по руским моделима. На пример, иако тенкови немају назив који указује на то да су пројектовани по узорима на руске Т-72 или Т-90, чак је и само погледом на ове ратне машине могуће уочити велике сличности. Иста је прича са авионима којима се имитирају различите врсте ваздухоплова типа Сухој и Миг. Али, ипак не треба заборавити да кинески конструктори раде на самосталном пројекту стварања кинеског авиона пете генерације, који ће имати карактеристике технологије смањене уочености, односно смањеног одраза на радару, познате као "СТЕЛТ" (енгл. Stealth Technology). Можда је и главни показатељ да је Кина тренутно слабија од Западне силе, слабији нуклеарни арсенал.

Будућност Кине

Ако Кина жели да настави путем који је кренула, потребно је да сачува унутрашње јединство, односно стабилну једнопартијску власт и одбрани своје границе од спољњих притисака Запада. Њена економија ће расти и даље, с обзиром да она нуди производе и услуге, који су све ближи квалитету који поседују корпорације њених конкурената, али су потрошачима примамљивије због далеко мањих цена. Пре него што се одлучи за можда још веће потезе на међународној сцени, мора да реши проблеме у оквиру својих граница, пре свега да се суочи са питањем сиромаштва.

Још један задатак који јој се намеће је развој сопствене технологије, уз помоћ којег би престала да зависи од иностраних партнера, од којих она позајмљује технолошка решења. Народна Република Кина, мора максимално да искористи партнерства у оквиру БРИКС-а, како би још више унапредила робну размену са својим савезницима. Један од пресудних фактора јачања је и партнерство са Руском Федерацијом, која преузима улогу водеће светске силе. Кина и Русија имају заједничке споразуме на многим пољима и нивоима међународне сарадње, али увек има простора да се ти односи унапреде. Ако БДП Кине буде у наредним деценијама премашио БДП САД-а, Кина неће одмах бити спремна да преузме улогу светског економског вође, јер би то за њу вероватно представљало превелику одговорност. **С друге стране, Пекинг ни нема потребу да себи лично чисти врх за себе, као што то ради Вашингтон.**

Кини је и више него довољно, да од земље у развоју, постане потпуно савремена, јака и стабилна држава, да узнапредује на пољу економије, технологије и безбедности, а сукоб око трона ће препустити другима. То не значи да неће бити достојна неке велике улоге, него да ће је обављати притајено, баш као до сада, и наставити да шокира свет својим успесима.